

Niet de Over-
zoeten besliss-
ingen op deze
tweede argu-
mente, dat er
niet te maken
is dan een ver-
gadering van
de Overheid
dan. Het is
nader in het
et alleen Mr.
zo Dr. van
re: Radicale
t en Kerk, de
dering als de
van dit pro-

king van de
van Gere-
den, wanneer
bittere vijand-
de Gerefor-
benaal hoe
historisch ver-
heeft omge-

de Nationale
betaling der
de Overheid
maats hees-
as, na drie
meenten dan
uden moeten
r deze Over-
re tractemen-
staald gewor-
punt van de
ende Kerke
ou zulk een
betaling on-
gewoest zijn.
De Over-
halve eeuw
talen, de ge-
wend om uit
rhouid harer
de Overheid
meenten zelf
aans geleide-
heden. Zoo
handeld, die
de. Maar de
ware geheel
een werk te
den, was al
lagogisch als
os op kruik-
g deze kruk-
ien te staan,
aedsagogisch,
e schuld, dat
idden zelf te
ler predikan-
voor de be-
gezorgd had.
zeker, maar

billijk, zewas
o, voorzoover
niet niet ge-
uit de op-
estelijke goe-
en van den
en als voogd
l. Dr. Keizer
wanneer hij
ekt. *) Wat
ten opzichte
e tractemen-
laad niet an-

onkelijk om
alle kerkge-
e inkomsten
ot nationaal
nformeerden,
n 1581 door
a deze kerk-
er gemaakt;
en de Stede-
Roomschen
v. de Men-
g; daarom
ruchtgebruik
t uitsluitend
hadden. En
rkegebouwen
deelen, was
Staats-eigen-
n in 's Lands
van handel,
ardoor aan-
Als rechts-
werd aange-
ederen vóór
ren geweest
r geheel ge-
ij en recht-
e goederen
nochten dan
atie uit on-
niet terug-
hun wetten
n hadden. *)

schen geest
Men breekt
it. Men wil
et kerkelijk
uven, voor
niet niet met
e goederen
roof aan de
n de historie
e zinneloze
an het tuig-
deend.

doorgegaan,
krachtigen
de Kerken
boezem der
nen waren.
tel als een
ken. *) Een
n roof, zoo
ben geheele
is voor een
as in 1581
dit onrecht
n nationaal

te verklaren, want dat zou nog grooter
onrecht wezen. *)
Zoo werd ten slotte, gelijk het meestal
gaat, waar twee partijen tegenover elkander
staan, een compromis gevonden, dat aan
elke partij iets toef en bovendien door
dubbelaanige bewoordingen voor verschil-
lende opvattingen speelruimte liet.

Wat de kerkgebouwen en pastorie-
huizen betreft, met de daaraan verbonden
landen en goederen tot onderhoud, werd
bepaald, dat zij tot beschikking zouden
gesteld worden van ieder plaatselijk bewind
om ze nu tusschen de verschillende kerk-
genootschappen te verdeelen, met dien
verstande, dat dat kerkgenootschap, dat
op die plaats het grootste aantal zielen
had, de voorkeur bezat om deze gebouwen
te naasten, maar dan verplicht was aan
de andere kerkgemeenten een matige uit-
keering te doen. Alleen de kerktorens
bleven eigendom van de burgerlijke ge-
meenten. *)

Zoo meende men het gelijk recht der
gezindheden te handhaven. Met de histo-
rische rechten van de Gereformeerde Kerk,
die twee en een halve eeuw deze kerk-
gebouwen en pastorie-huizen in bezit had
gehad, werd niet gerekend. Evenmin met
de vraag, of deze »gezindheden« eerst na
1581 waren ontstaan. Wat besliste was
alleen de grootte van het *zielen* aantal. En
het was de Overheid, die nu, alsof zij
over het eigendomsrecht deze gebouwen
en goederen te beslissen had, ze schonk
aan deze »kerkgemeenten«, wier eigendom
ze nu voortaan zouden zijn.

Dat de Overheid hier iets geheel anders
deed dan wat de Gereformeerde Overheid
onder de Republiek had gedaan, zal thans
wel duidelijk zijn. De Gereformeerde Over-
heid heeft deze kerkgebouwen en pastorie-
huizen nooit als haar eigendom beschouwd,
die zij aan de Gereformeerde Kerk op een
bepaalde plaats schonk, maar, zoo als Mr.
van Apeldoorn zelf zegt, in den eigendoms-
toestand deze gebouwen geen verandering
gebracht. Ze waren vóór de Reformatie
het eigendom van de stichtingen: kerk-
fabriek en pastorie, en bleven dit na de
Reformatie. In dat opzicht trad de Over-
heid eer te conservatief op dan revolution-
nair. En waar ze het gebruik van deze
kerkgebouwen en pastoriehuizen aan de
Gereformeerde Kerk te dier plaatse toe-
wees, geschiedde dit op grond, dat
volgens haar de Gereformeerde Kerk de
wettige continuatie was van de
Christelijke Kerk in ons land, zoodat het
wettig recht dezer Kerk op het gebruik
dezer gebouwen door de Overheid erkend
werd. Wat de Overheid in 1798 deed was,
lijnsrecht in tegenstelling daarmee, dat zij
revolutionair de bestaande instituten vernietigde,
in den eigendomsstand ingreep
en de kerkgebouwen en pastoriehuizen
onder de verschillende gezindheden wilde
verdeelen, niet naar historisch recht, maar
naar het *zielen* aantal.

Kan men ten opzichte van deze kerk-
gebouwen en pastoriehuizen nog zeggen,
dat zij althans bestemd bleven voor de re-
ligieuze doeleinden, waarvoor ze gegeven
waren, die was niet het geval met de *gees-
telijke goederen en fondsen*, waaruit tot dus-
verre de predikantstractementen betaald
werden. Deze goederen *toch werden tot
nationaal eigendom verklaard* en zouden
tot een vast fonds worden aangelegd om
te dienen voor de *ationale opvoeding en
ter bezorging der behoeften*. *) De Ker-
ken werden dus van het vruchtgebruik
dezer goederen beroofd.

Of het nu de bedoeling was, al deze
goederen zonder onderscheid, waaruit dus-
verre de predikantstractementen betaald
werden, te confisceren, dus ook degene
die niet in de geestelijke kantoren waren
saamgebracht, maar voor de plaatselijke
gemeente dienden, dan wel, of men be-
doelde alleen de goederen, die de Overheid
onder haar beheer had, te seculariseren,
is niet gemakkelijk uit te maken, omdat
dit besluit tenslotte door de Nationale
vergadering niet is uitgevoerd en de con-
fiscatie van deze goederen eerst onder een
volgend bewind en onder geheel andere
voorwaarden heeft plaats gevonden. Uit
het beginsel zelf, waarvan de Nationale
vergadering uitging, dat de Gereformeerde
Kerk zich op onrechtmatige wijze van deze
goederen had meester gemaakt, moest vol-
gen, dat al deze goederen nu aan de Ge-
reformeerde Kerk ontnomen werden. En
dat de Nationale vergadering dit bedoeld
heeft, kan ook daaruit wel blijken, dat zij
gelastte, dat *alle* geestelijke goederen, niet
alleen die welke de Overheid beheerde,
tot nationaal eigendom verklaard werden.
Ware dit niet de bedoeling geweest, dan
zouden deze goederen, evenals de kerkge-
bouwen en pastoriehuizen, naar hun *zielen*-
aantal onder de verschillende gezindheden
verdeeld zijn geworden. Maar ook al neemt
men aan, gelijk gewoonlijk geschiedt, dat
de Nationale vergadering alleen beslag
wilde leggen op die geestelijke goederen,
die in de geestelijke kantoren waren saam-
gebracht, dan springt daardoor nog te
meer, gelijk Mr. W. H. de Savornin Lohman
terecht opmerkte, de onbillijkheid van
deze confiscatie in het oog. Immers
die Kerken, die aan de Overheid het
beheer dezer goederen hadden toebetrouwd,
waartegenover de Overheid de verplichting
op zich nam, de tractementen te betalen,
zouden nu plotseling van deze goederen
berooft worden, terwijl omgekeerd die
Kerken, die deze goederen onder eigen
beheer hadden gehouden, rustig in het
bezit van die goederen zouden blijven en
de tractementen voor hare predikanten
daaruit zouden genieten. Van welk rechts-
beginsel kan bij een zoo willekeurige be-
slissing gesproken worden, die in de ééne
provincie, waar deze geestelijke goederen
door de Overheid beheerd worden, ze aan
de Kerken ontnam, en in de andere
provincie, waar de kerkelijke gemeenten

zelf ze beheerden, ze aan de gemeenten
liet? Te veronderstellen, dat de Nationale
Vergadering meende, dat deze geestelijke
goederen, die onder Staatsbeheer stonden,
Staats-eigendom waren, zooals Mr. van
Apeldoorn schijnt aan te nemen, *) en
dat ze daarom tot nationaal eigendom ver-
klaard werden, is reeds daarom niet aan-
nemelijk, omdat wat Staats-eigendom is,
niet tot Staats-eigendom behoef verklaard
te worden, en wordt bovendien weerspro-
ken door de uitdrukkelijke verklaring van
het Provinciaal-Comité, waarop ik vroeger
wees, dat deze goederen alleen maar van
administrateur waren veranderd, maar het
eigendom der gemeenten waren gebleven.
Dr. H. H. K.

*) Mr. VAN APeldoorn, *De financiële verhou-
ding tusschen Kerk en Staat* blz. 18.
*) Dr. VAN LONKHUJZEN, *Radicaal financiële
scheiding van Kerk en Staat* blz. 25.

*) Art. 1 van de Additionele artikelen der
Staatsregeling van 1798.
*) De G. KEIZER, *De verhouding van Kerk en
Staat*, 1908, blz. 12.

*) Zie de aanhalingen uit het Dagverhaal der
Nationale Vergadering bij M. W. H. DE SAVORNIN
LOHMAN, *De Kerkgebouwen* enz. blz. 186, 187.
*) t. a. p. blz. 186.
*) t. a. p. blz. 192.

*) Art. 6 van Add. art. der Staatsregeling van
1798 met de interpretatie daaraan later gegeven
door het uitvoerend Bewind; zie Mr. van Apeldoorn
t. a. p. blz. 17.

*) Art. 4 van de Add. art. der Staatsregeling
van 1798.
*) t. a. p. blz. 203.
*) t. a. p. blz. 19 noot 1).

Leestafel.

1. C. SMEERK. HET CHRISTEN-SOCIALISME,
Zutphen — J. B. van den Brink en Co.

Deze Studie van den heer SMEERK verscheen
onlangs als No. 1 en 2 in de 3e Serie der
Christelijke Brochurereeks ORS ARSENIAAL.
Een beknopte schets en beoordeling te
geven van het »Christen-Socialisme« levert eigen-
aardige moeilijkheden op.

Althans de Schrijver vóór hij van wal steekt.
En hij noemt ze ook.

Met den naam »Christen-Socialisme« dienen
zich immers, zoowel hier te lande als in het
buitenland, allerlei groepen aan, die onderling
zeer belangrijk verschillen.

Het zit 'm dus in de veelzinnigheid van den
éénen term zooals je dat ook hebt met het
één woord: »bond« voor den viervoeter en het
sterrenbeeld of met het één woord: »palm«
voor boom, handvlakte en lengtemaat.

Maar SMEERK weet er zich doorheen te slaan
doordat hij, zijn stof volkomen meester, zich
ook meester toont in de *beperking*.

Hij beperkt zich tot het »Christen-Socialisme«
in ons land, wat hem echter niet verhindert
het ook nog over het »Religieuze-Socialisme« ten
onzent te hebben.

Dits afgebakend is het gebied waarover deze
Studie, gaat toch nog van eerbiedwaardigen
omvang, maar nog eerbiedwaardiger dunkt mij
de wijze, waarop de lezer er wordt rondgevoerd.
Door even heldere als anello orientatie en
even eerlijke objectiviteit als besonken kritiek
toont SMEERK zich hier als te zijn »in allezins
betrouwbare gids».

Met dat »een beknopte schets en beoordel-
ing« op den eersten regel is meteen de partitie
oftewel indeeling aangegeven.

Eerst dan over de »BEKNOPTTE SCHETS« waar-
door de lezer een helder overzicht krijgt van
het »Christen-Socialisme« met, op den koop
toe, van het »Religieuze-Socialisme« ten onzent
(p. 2—p. 22).

De eerste van de onderling zeer verschillende
groepen, die hier geschetst wordt, is die der
mannen van de »Blijde Wereld« onder wie Dr.
S. K. BAKKER »een der meest op den voorgrond
treedende persoonlijkheden is».

Voor het ontstaan van deze groep omstreeks
1894, onder eenige moderne theologische stu-
denten te LEIDEN, die sterk gevoelden, dat het
Christendom ook elken van sociale gerechtig-
heid stelt; voor haar toetreding, in 1915, tot
de in 1894 te ZWOLLE opgerichte S. D. A. P.;
en ook voor het, toen deze studenten predikanten
waren geworden, onderling-waardig-verband
bewaren, door middel van het blad: DE BLIJDE
WERELD en het organiseren van »Blijde Wereld-
dagen«, verwijst hij naar de brochure zelf (p. 2—9).

Een tweede aan deze groep nauw verwante,
is die van de »RELIGIEUZE SOCIALISTEN«, per-
sonen, die voor het meereelend het pantheïsme
aanhangen en waarvan dan VAN DER BERGH VAN
EYNDON, J. KEULEN en H. C. CANNegieter
genoemd worden. Over het door deze groep,
sedert 1913, houden van religieuze-socialistische
bijeenkomsten; haar toetreding, in 1915,
van het RELIGIEUZE-SOCIALISTISCH VERBOND; en
de afscheiding in datzelfde jaar van een
minderheid, onder leiding van MEIJER, die DE
NIEUWE GEDACHTEN stichtend, »anti-kerkelijk en
niet-christelijk het »religieuze« tot ontwikke-
ling wilde brengen«, leze men weer de brochure
zelf. (p. 10 en 11).

De derde en laatste groep, die de Schrijver
schetst, en dat breder dan de twee vorige, is
de BOND VAN »CHRISTEN-SOCIALISTEN« (p. 11—
p. 22).

»Geheel anders dan bij de »Blijde Wereld-
groep«, zegt de heer SMEERK, »worden wij hier
gebracht in een aanvankelijk meer orthodox-
protestantisch milieu».

Bij het schetsen van deze groep wordt eerst
ENKA met haar roman: »Het Komt« uit 1905
en haar brochure: KAN EEN RECHTZINNIG
CHRISTEN SOCIALIST ZIJN? uit 1906, op den
voorgond gebracht.

Het woord van deze begaafde vrouw vond
werklank, zoo leest men op pag. 13 en dan
vernamen wij, dat onder haar leiding, 13 Juli
1907, de BOND VAN CHRISTEN-SOCIALISTEN werd
gesticht, »die zeer beslist wilde zijn een orga-
nisatie van orthodoxe, van rechtzinnige
Christenen».

Ook mannen van Gereformeerden huize
traden toe en, om de »modernere« uit de
»Blijde Wereld« te weren, werd van de leden
instemming met de Apostolische geloofsbelijde-
nis geëischt.

Al spoedig doken er echter allerlei verschil-
len op.

Wel wilde men verre blijven van de S. D. A. P.,
maar terwijl ENKA beweerde, »Christendom en
Socialisme kan samengaan«, beweerde DAAN
VAN DER ZEE »het moet samengaan«.

Ook de eisch tot instemming met het Aposto-
licum verplaatste. Vrijzinnigen, die in 1907 te
UTRECHT hadden opgericht de »BROEDERSCHAP
TOT BEVORDERING VAN CHRISTELIJK-MATSCHEL-
PELIJK LEVEN« en, blijkens hun organ DR
WERELDOVERDE, »pantheistische neigingen« had-

den, klopten bij den Bond aan en werden toe-
gelaten.

In 1912 werd het Apostolicum vervangen
door een andere »Beginnelverklaring».

Dan vertelt SMEERK van »de eenige jaren«,
waarin Dr. B. DE LIOT, »superieur man, van
grooten levensernst«, in den Bond de leiding
had en er »de pantheïstische strooming over-
heerschend werd«. Het laatste documenteerde hij
met enkele citaten.

ENKA ging heen, VAN DER ZEE trok zich
terug en »de positief-Christelijke elementen, die
nog bleven, oefenden geen betekenenden in-
vloed uit».

Allermerkwaardigst noemt de schrijver het,
dat, terwijl DE LIOT steeds, omdat hij uit reli-
gieus-ethische motieven zich niet met de Marx-
istische klassenstrijd leer kon vereenigen, de zelf-
standigheid van den Bond tegen de S. D. A. P.
heest gehandhaafd, deze Bond in de laatste jaren
toenadering zocht tot de S. D. P., thans de
Communistische Partij, of de Wijnkoop-groep.

SMEERK meent zich dit te kunnen verklaren
deels uit het anti-militarisme van DE LIOT c. s.,
deels uit het volgens hen niet genoeg, »revolu-
tionair« zijn van de S. D. A. P.

Het anti-militarisme is voor den Bond het
strijdpunt en sedert 1916 kwam de eisch tot
onmiddellijke demobilisatie en de propaganda
voor dienstweigering, iets wat niet verhindert,
dat het gebruik van »geweld« er niet absoluut
wordt afgekeurd en »zelfs met de Bolsjewistische
principes en methoden wordt gesympathiseerd».

Hier in de brochure zijn we aan het einde
van DE LIOT's »eenige jaren».

»Zijn wijsgeerig standpunt liet hem niet toe
langer te varen onder de vlag van het Christen-
Socialisme».

Hij heeft zich teruggetrokken uit den Bond.
Sedert 1918 is ENKA er weer in en wel nadat
zij in den tusschentijd enkele jaren de S. D. A.
P. als propagandiste had gediend.

Met Dr. KRUUIT, die, als Kamerlid, met de
heeren WYKHOFF c. s. één club vormt, heeft
zij thans de leiding van den »BOND VAN CHRIS-
TEN-SOCIALISTEN«.

Hoewel niet in alles eens met KRUUIT, gaat
haar sympathie uit naar LESIN en BELA KUN
en wat in Rusland geschiedt acht zij — al
ziet zij ook vele vlekken — toch van »ontroe-
rende schoonheid».

»Er is in den laatste tijd in den Bond weer
allerlei verdeeldheid, zoo vertelt ons de heer
SMEERK».

Is te begrijpen!

En nu, na dit kort begrip van het Christen-
Socialisme ten onzent, de BROEDERLIJKE die de
heer SMEERK ervan geeft (p. 22—38).

Ook hier verheft de Schrijver, met het oog
op de verschillende groepen, zich de moeilijk-
heid niet. Maar het is hem weer volkomen ge-
lukt, door de eenheid in de veelheid te zien,
haar te boven te komen.

Om van deze beoordeling nut te hebben
moet men, ik herhaal het nog eens, het boekje
zelf lezen en ik bepaal mij dan ook tot enkele
grepen uit deze kritiek.

Zoo, waar SMEERK ingaat tegen het zien van
»KAPITALISME« en »SOCIALISME« als een absolute
tegenstelling, doordat men het eerste met »ieder
voor zich« en het laatste met »alles voor allen«
vereenelvigt (p. 22). Waarbij dan herinnerd
wordt enerzijds, dat het kapitalisme »een maats-
chappij-vorm is, die historisch gegroeid en reeds
bezig is te vergroeten« en, dat »de kapitalistische
maatschappij niet door menschen welbewust in
elkaar gezet is met de bedoeling, om hun bezit
te verwerven en te vergroeten« (p. 29) — en
anderzijds, dat »de psychologische mogelijkheid
van het »Socialisme«, hetwelk heel wat meer
en wat anders is dan grootbedrijf-exploitatie
door Staats- of Gementebesturen, wel voor
MARK rust op zijn dogma van het »historisch-
materialisme«, maar allerminst voor den Christen
steun vindt in het dogma van de *sonde* (p. 28).

Zoo ook als, naar aanleiding van het »ieder voor
zich« tegenover het »vallen voor allen«, herinnerd
wordt, dat »zelfhandhaving« nog geen »zelf-
zucht« is (p. 33).

En evenzoo waar, naar aanleiding van de
bewering, dat »de kapitalistische loonregeling
als in strijd met de naastenliefde en in dis-
harmonie met den eisch van Lukas X : 7, een
winstebejag zou wezen lijnsrecht in strijd met
Jezus waarschuwing tegen den Mammondienst«
(p. 22), dan herinnerd wordt dat er uit Luk.
X : 7 »de arbeider is zijn loon waard«, geen
principiele veroordeeling van de huidige maats-
chappij kan worden afgeleid (p. 29).

Ik zou nog meer grepen willen doen.
Zoo, waar tegenover het anti-militarisme ge-
wezen wordt op den *rechtvaardigen oorlog*
(p. 34), of, waar ik op p. 31 lees: »Men
kan het »kapitalisme« niet vereenzelvigen met
Mammonisme. Het laatste was er vóór het eerste.
»Mammonisme« is het werken alleen om winst,
maar evengoed het werken alleen om loon».

Maar genoeg, mijn aankondiging van deze
Studie mag de lezing er van niet overbodig
maken.

Laat mij ter kenschetsing van haar bedoelen
alleen nog deze woorden er uit aanhalen: »Met
den zoo moeilijken hervormingsarbeid moet
worden voortgegaan. Op de vergroeiende toe-
standen moet van uit het Christelijk beginsel
invloed ten goede geïoefend. Naar reformatie,
naar vermindering van schrijnende ongelijkheden,
naar verzoening van scherpe tegenstellingen,
naar betere organisatie moet, ook door middel
van de wetgeving, met alle kracht worden ge-
streefd. De Nederlandsche Christenen mogen
hier niet achter blijven!».

Uit de Pers.

Men las deze dagen in de *Vrije Westfries*
dit navolgende onder den titel *Tuchtelooze
Jeugd*.

Steeds luider wordt in onze dagen geklaagd over
de tuchtelooze en bandelooze van het op-
groeiend geslacht.

In een schrijven van de Tucht-Unie aan 35 van
de grootste gemeenten in ons land wordt o.m.
verklaard, dat de scholen voor lager onderwijs
leerlingen tellen, die door hun vergaande koppig-
heid, brutaliteit, ongehoorzaamheid of doordat zij
een ernstig gevaar opleveren voor de opvoeding
hunner medeleerlingen, ongeschikt zijn voor het
gewone onderwijs; alsmede leerlingen, die zich aan
hardnekkig schoolverzuim schuldig maken, zonder
dat de ouders of onderwijzers hiertegen voldoende
kunnen waken.

Dit euvel, zoo heet het verder, — reeds ver-
regerd sinds de invoering der Leerplichtwet, waardoor
allerlei onhandelbaren en verdorven, die vroeger
de school niet bezochten, daarheen worden ge-
voerd — heeft de laatste jaren angstwekkende af-
metingen aangenomen.

Wie gewoon is zijn ogen den kost te geven en
kennis neemt van wat er om zich heen gebeurt,
zal zich over deze klacht niet verwonderen.

De bandelooze van de jeugd grenst inderdaad
aan het ongeloflijke.

De Tucht-Unie schrijft dit verschijnsel voor een
groot deel toe aan den volks- en kindervervals-
ten oorlogstoestand en geeft dan aan als middel
om deze kwaal te bestrijden:

1e, het oprichten van een of meer speciale
klassen of scholen en 2e het nemen van maatre-
gelen, waardoor het bereik van deze speciale klas-
sen of scholen zooveel mogelijk bevoorverd wordt.

En over de hier aangegeven oorzaak en over
het aanbevelen geneesmiddel valt wel een en ander
op te merken.

Ongetwijfeld, de oorlogstoestand heeft op ons
volk leven een verdelende invloed uitgeoefend.
Deugd en ongeduld hadden volgens veler besef
stuivertje gewisseld. Met het gezag werd — helaas
ook vaak in Christelijke kringen — gespot. De
rucht naar geld en goed bracht en brengt vaak alle
morele overwegingen tot zwijgen.

Bovendien leidde de vaak gemakkelijk ver-
rekenen rijkdommen menigmaal tot uitspattingen op
grote schaal.

Dit alles is niet zonder invloed gebleven op
onze jeugd.

Maar ook andere oorzaken zijn hier aan te wijzen.
Niet te becijferen is b.v. vooral de invloed van
de bioscoop die in bond met de prikkelcultuur en
de overal uitgestalde zedekwetende platen, zijne
slachtoffers bij duizenden telde, inzonderheid onder
de kinderen van ons volk.

Voeg daarbij den invloed van de intellectua-
listische opvoedkunde.

Er komt eenige kentering, maar de dagen liggen
toch niet zoover achter ons, dat verstandelijke
ontwikkeling als het middel voor redelijke verbeter-
ing werd aangeprezen.

De vruchten van dit stelsel worden thans geplakt.
En het zijn waarlijk geen kostelijke vruchten.

Een van de grootste oorzaken van de heersche-
nadeloosheid is echter, dat het geestesleven steeds
meer wordt ondermijnd en dat op die wijze de
invloed van het kind stelsel minder wordt.

De Staat moet het doen! Dat is de leuze die
ook in het stuk der opvoeding wordt gehoord. De
natuurlijke huiselijke opvoeding in het gezin, moet
worden vervangen door de kunstmatige opvoeding
door of vanwege den Staat.

Ook de Tucht-Unie weet zich aan dezen invloed
niet te onttrekken. Gevraagd worden speciale schol-
en of klassen.

Nu kunnen dergelijke inrichtingen, mits gevestigd
op een deugdelijken grondslag en mits geen neu-
trale opvoeding wordt toegepast, ongetwijfeld hun
nut hebben.

Maar vergeten we niet, dat dit toch eigenlijk
niets anders is dan peuten aan den omtrek. De
gevolgen worden eenigzins verzacht; de kwaal
niet weggenomen.

En daarom moet het toch te doen zijn.
Zal het opgroeiend geslacht dat door den geest
van onzen revolutionairen tijd zoo sterk beïnvloed
wordt, voor algemeene verwildering worden bewaard,
dan is noodig een *Christelijke opvoeding*.

In de eerste plaats in het *gezin*. Dat is het
voornaamste. En dan in aansluiting daaraan ook
in de school.

De school is langzamerhand geworden in hoofd-
zaak ontwikkelingsinstituut. Dat is ook noodig.
Maar de opvoeding mag evenmin uit het oog wor-
den verloren.

Huisgezin en school hebben hier een gemeen-
schappelijke taak. Innige samenwerking is daarom
noodzakelijk. 1)

1) Jammer genoeg dat er ook onder onstot zelfs
vrouwen zijn, die dit boze stelsel aanbevelen.
Geheel buiten den Christus om!

Voor Kinderen.

GEZOCHT EN GEVONDEN.

II. (Slot.)

Het duurde echter geruimen tijd eer de
burgemeester terugkwam. Toen hij eindelijk
verscheen, wendde hij zich dadelijk tot Vermaas,
en deed hem eenige vragen, hoe oud hij was,
hoe lang hij bij het vak was, en zoo meer.

»Ge moet nu als ge wilt nog een oogenblikje
wachten. Ik ga weer naar boven en zal u dade-
lijk laten roepen».

Ditmaal werd het geduld van Vermaas niet
lang op de proef gesteld. Weldra toch kwam
de knecht hem roepen en geleide hem boven
naar de zaal. Daar vond hij den Raad bijeen,
allereerst den burgemeester die hij nu reeds
kende, en voorts eenige van de voornaamsten
uit het dorp, boeren en heeren. Sommigen rook-
ten lange pijpen, anderen sigaren.

Vermaas nam beleefd zijn pet af en nam plaats
op den stoel, dien men hem aanbood.

»Gij zijt Hendrik Vermaas en timmerman
van beroep? vroeg de burgemeester, die tevens
voorzitter van den Raad was, en het woord
voerde.

»Ja« zei Vermaas. »Ik heb jaren op Woud-
vreugd als timmerman gewerkt, maar nu het
verkoort is kon ik niet blijven. Nu ben ik er
op uitgegaan om werk te zoeken, in de hoop
er eens iets te vinden».

»Daar is wel kans op«, sprak de burgemeester
met een vriendelijk gezicht. »Zoudt ge lust
hebben u als timmerman hier te vestigen?»

»Als ik er van leven kan ja«, was het ant-
woord. »Ik ben hier bekend en ga liefst niet
ver».

»Luister eens«, ging de burgemeester voort,
»onze vorige timmerman is een jaar geleden
gestorven, en had geen opvolger. Wij hebben
het toen beproefd met timmerlui uit andere
plaatsen, maar het bevalt niet. Daar dit dorp
zeer uitgestrekt is, en er voor de gemeente
dikwijls wat te doen valt, willen wij nu een
vasten timmerman aanstellen die alle karrewegen
voor ons verricht, en verder werkt zooveel hij
verkiest. Wij betalen hem een vast weckgeld,
maar hij moet steeds voor onze dienst gereed
staan. Zou zoo'n werk je lijken?»

»Ik geloof van wel«, zei Vermaas, »maar mag
ik nog iets vragen?».

»Ja, ja«, antwoordde de burgemeester, je
moet natuurlijk nog meer weten, maar dat komt.
Heeft een van de heeren nog iets te zeggen?»

»Mij dunkt«, sprak een van dezen, »dat na
hetgeen u ons verteld hebt, en wat wij ge-
zien hebben er niet veel te vragen overblijft,
en wij de voorwaarden kunnen gaan lezen».

Nu stond een andere heer op, de schrijver of
secretaris. Na Vermaas verzocht te hebben
goed te luisteren, las deze heer een stuk voor
waarin stond hoe veel de aangestelde timmerman
zou verdienen, wie hem het werk zou aan-
wijzen, waar ongeveer hij wonen moest enz.

Toen de secretaris geëindigd had, vroeg de
burgemeester aan Vermaas of hij op die voor-
waarden in den dienst van het dorpsbestuur
kon treden. Maar hij moest spoedig beslissen,
daar er veel werk lag te wachten.

Een oogenblik heerschte er nu volkomen
stille, en kon onze timmerman zich bedenken.
Toen stond hij op, terwijl men zien kon dat
hij diep getroffen was, en sprak:

»Mijnheer de burgeme

En dan ook van alle Christenbelijders.
Hervormd of Gereformeerd, of op welke wijze de Christenen hun geloof op het terrein der Kerken openbaren. Allen moeten medewerken. En dat gaat. Een broeder in Friesland heeft vele broeders in de Hervormde Kerk bezocht, en tal van deze mannen hebben erkend: zeker, de Vrije Universiteit is een zaak van het Christenvolk, zij heeft recht ook op onze medewerking, en ze traden als begunstigers toe.
Wat een breed vischwater voor de hengelaars. Het spreekt vanzelf, dat zulke broeders niet bij het eerste bezoek altijd overtuigd zijn, maar wat nood. Zulke besprekingen zijn nooit onvruchtbaar. Men leert elkaar kennen, men richt het oog wat verder dan de grenzen der Kerk als instituut en bespreekt ook eens de sociale, de wetenschappelijke zijde van de roeping der Christenbelijders.
Vooruit dus broeders in het Noorden en in het Zuiden, in het Oosten en 't Westen. Men zoekt toenadering, men wil elkander de hand reiken over de Kerkmuren heen, het terrein der Vrije Universiteit biedt daarvoor ruim gelegenheid. Het kan zijn dat het wat anders zou willen dan het nu is; goed bezien de de Christenbroeder, wijlen de heer Voorhoeve, de raak, toen hij bij de stichting der Vrije Universiteit / 1900 schonk, hoewel, zoo schreef hij, niet gereformeerde.
Wie volgt!!

Kort verslag* van de Vergadering der Classis Barendrecht op 3 Maart 1920.
1. Praeses van de roepende Kerk Strijen, Dr. P. E. van Schaik opent de vergadering, laat zingen Ps. 89:1, leest Jes. 53, gaat voor in gebed.
2. Het moderamen is samengesteld als volgt: Dr. P. E. van Schaik praeses; Dr. D. J. Couvée assessor; Dr. V. K. Kuyenhoven scriba.
3. Praes. spreekt woord van welkom tot de voor het eerst tegenwoordige predikanten: Dr. R. van de Kamp, Dr. A. R. Nieborg, Dr. E. Zwiers, Dr. L. van Urk. Sprekt er zijn blijdschap over uit, dat Dr. van Hoven weer hersteld is; feliciteert Ridderkerk met het bedanken van haren Dienaar voor de roeping, die hij ontving; wenscht Dr. van Voorst geluk met zijn roeping naar Gameren, hoopt dat hij zal blijven.
4. Blijkens rapport-credentiazen zijn alle kerken vertegenwoordigd.
5. Ingekomen: mededeelingen van de classis Middelburg, dat Dr. J. B. Netelenbos werd afgezet; verzoek van de deputaten van de Gener. Syn. tot verbetering der predikantstratemen om inlichting over hetgeen in de classis te dien opzichte is gedaan. De classisale commissie voor deze zaak wordt gecontinueerd en verzocht volgende vergadering verslag uit te brengen.
6. Notulen gelezen en ongewijzigd goedgekeurd.

7. Classis quaestor brengt verslag uit: saldo f 58.944. Dr. Diepenhorst deelt mee dat f 180.384 is overgemaakt voor Prov. weeshuis; voor de Theol. Fac. der V. U.: f 213.12 en f 199.213; voor Theol. Sch. f 198.67 en f 183.39. Nalatige kerken worden verzocht spoedig na te zenden. Quaestor art. 11 en 13 deelt mee dat saldo is f 36.—; uitgekeerd werd f 4065.124. Verslag van de staat-zendingkas afwezig. Voor zending onder de Joden f 297.22 ontvangen, behalve de f 16.09, die door Heinen-oor en f 16.73, die door Bolnes zelfstandig werden overgemaakt. Collecten-Hulpbeh. Stud. volgende maal.
8. Dr. Goote geeft somber zendingrapport. Dr. Kuyenhoven niet-ongunstig visittale-rapport betreffende de Hoekschevardsche kerken.
9. Voorstel-Rijsoord om de classis te verdeelen in 2 visitatie-ringen (Hoekschewaard en IJsselmonde) en 't aantal visitatoren te brengen op 4 met 2 second, met algemeene stemmen aangenomen.
10. Klaaswaal, Zd.-Beijerland en Barendrecht vragen per instructie samen 18 predikbeurten. Toegestaan, maar later te regelen. Barendrecht verzocht weer collecte voor Smidshoek met 't oog op plan om daar volledige dienst in te stellen. Met twee stemmen tegen aangenomen. Strijen vraagt 2de trap van censuur. Toegestaan.
11. Rondvraag: Barendrecht. vraagt classis bijdrage voor de Bode te verhoogen tot f 10 per kwartaal. Goedgekeurd. Heerjansdam vraagt of

er niet een classisale Kerkbode kan worden uitgegeven. Na bespreking, neemt Heerjansdam 't voorstel terug tot volgende vergadering.
12. De vertegenwoordigers der classis bij afscheid en intrede deelen mee, dat zij hun taak hebben volbracht.
13. Collecten zijn gefind. Voor de zending onder de Joden moeten vele kerken nog opzenden.
14. Westmaas zal volgende verg. saamroepen tegen eersten Woensdag in Mei.
15. Tucht over doopleden wordt besproken. Verwezen wordt naar het rapport-Bavinck-Rutgers Synode '06.
16. Korte Notulen ongewijzigd goedgekeurd.
17. Praeses sluit de vergadering. Assessor gaat voor in dankgebed.
Namens de Classis,
D. J. COUVÉE, assessor.
Ridderkerk. 8—3—'20.

te Urk. — Woubrugge, G. J. Goede, cand. te Landmeester. — Reitsum e.a., J. v. d. Meulen, te Schoonoord. — Bennekom, J. Ozinga, te Hasselt.
AANGENOMEN: Twijzel, J. van Herken, cand. te Zwolle.
BEDANKT: Blokzijl, Meeden, Oosterend en Hijaard (Fr.), Zuidwilde (Dr.) en Stadskanaal (Pekelderweg), J. van Herken, cand. te Zwolle. — Berlikum, H. L. Both, te Spijk (Gron.). — Wapenveld (Geld.), B. J. Lambers, te Rouveen. — Zalk, G. Meijer, te Marum. — Heeg (Fr.), B. van Halsema, te Hallum. — Middelburg, S. Doornbos, te 't Hertogenbosch. — Giessendam, J. de Waard, te Ferwerd.
Nederlandsch Hervormde Kerk.
BEROEPEN: Antwerpen, H. E. Beernink, te Elkerzee. — Waarder, I. Kievit, te Benschop. — Eck en Wiel (toez.), J. Petri, te Weerselo. — Ottoland, L. Nugteren, te Bleiswijk. — Balk, A. J. Worming, te Harich. — Gent, S. R. Hermanides, te Avezaath. — Noordhorn (Gr.) (toez.), J. C. P. van Erkel, te Stitswerd (Gr.).
AANGENOMEN: Goudak, K. van As, te Dirksland. — Tiel, F. W. J. v. d. Poel, te Enkhuizen. — Nieuw-Weerdinge, P. Nauta, te Doeveren.
BEDANKT: Terhorne (Fr.), H. Stegenga Wz., te Cothen (U.). — Oudwoude (bij Kollum), A. K. Straatsma, te Oostzee. — Kampereen, W. L. Mulder, te Garderen. — Nieuw-Buinen, P. Siemeling, te Gaastmeer. — Goudak, K. van As, te Dirksland. — Nes (Ameland) (toez.), H. H. Baudet, te Dokkum. — Renswoude, G. Verdoes Klein, te Wageningen. — Blauwkapel, J. J. Timmer, te Montfoort.

Kerknieuws.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Schouwerzijl, Blokzijl, Jutryp-Hommerts en Oppenhuizen (Fr.), H. Knoop, cand. te Amersfoort. — Utrecht (vac.-Klaarhamer), G. R. Kijper, te Haarlem. — Krommenie, A. J. Fanoy, te Oostzee. — Scheveningen (3e predikantpl.), J. Douma, te 's-Gravenhage. — IJdenhuizen, A. B. W. M. Kok, te Velsen. — Coevorden, T. Rispen,

Advertentie

Heden nam de Heere na een ongesteldheid van meerdere weken uit ons midden weg onze geliefde broeder medezijner.
THOMAS KRAMER.
Hoewel zwak naar het lichaam, had hij met zijn helderen geestesdrift een goedgevoerd oeg voor wat het belang der gemeente vorderde. Met volle toewijding mocht hij steeds den Heere in het ambt van Ouderling dienen. Zijn heengaan smart ons zeer. Doch de Heere troost ons en zijne geliefde betrekkingen door de wetenschap, dat hij wenschte onthouden te wezen en bij Christus te zijn.
Namens den Kerkeraad,
Ds. H. MEIJER, Praeses.
A. STEENMA, Scriba.
Alkmaar, 31 Maart 1920.

Heden nam de Heere tot zich onze mede-Broeder
G. J. AUGUSTIJN
in den ouderdom van 84 jaren.
Met dankbaarheid gedenken wij, hoe hij meer dan 40 jaren de Kerk des Heeren alhier met groote toewijding heeft gediend, eerst als diaken en daarna als ouderling.
De Raad der Gereformeerde Kerk van Bergen op Zoom
A. H. v. D. KOOIJ, Praeses.
C. LOBBEZO, Scriba.
Bergen op Zoom, 29 Maart '20.

Op den eersten Paaschdag ontiep in zijn Heere en Heiland onze geliefde Broeder en Medezijner, de heer
JAN VAN GOLVERDINGE,
in den ouderdom van bijna 78 jaren.
Rijke gaven van hoofd en hart had God hem verleend. In dankbaarheid blijven wij gedenken hoe hij met deze, meer dan een halve eeuw met volle toewijding de Kerk des Heeren gediend heeft, eerst in Den Haag, daarna hier. Zij de Heere met Zijne vertroosting der weduwe en verdere familie nabij.
Namens den Kerkeraad,
Ds. J. H. KOERS, Praeses.
G. JAARMA, Scriba.
Oosterbeek, 6 April 1920.

In het vaste vertrouwen op zijn Heere en Heiland, overleed heden onze geliefde Man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de heer
J. BLANKEN A.,
in den ouderdom van ruim 67 jaar.

Uit aller naam:
Mevr. J. BLANKEN—HUSEN.
Hoegeveen, 6 April 1920.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van zijn geliefde Echtgenoot, betuigt ondergetekende, mede namens zijne familie, vriendelijk dank.
D. DE BRUIJN IJEN.
Hasselt (Dorp), 31 Maart 1920.

Voor de vele en treffende blikken van belangstelling, ontvangen na het overlijden onze geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder reggen wij hartelijk dank.
Familie VAN DER KNIJFF.
Aarlanderveen, 6 April 1920.

ZIEKEN EN INVALIDEN WAGENTJES
H. OOSTWOUDE - FRANEKER
WANDELWAGENS TE HUUR.

Post Cheque en Girodienst.

Alle Rijkstelegraaf- en telefoonkantoren hebben een postrekening. Alles wat een rekeninghouder aan die kantoren heeft in rekening te betalen kan door middel van giro geschieden.
Neemt daarom een postrekening.

AVONDMAALSTELLEN IN ZILVER, VERZILVERD EN NIKKEL.
T. FABRY DE JONGE.
FABRIEK VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN, GOES.

De Heere Bakker
Dames- en Heren-
Kleermakerij.
Bereik Klas Coupe.

ZIGTERMAN'S
Goedkoop Meubelwinkels
Groningen, Oude Ebbingstr. 33
TELEFOON 1177.
Assen, Markt 14.
TELEFOON 269.

Evangelisatiearbeid van de
Ger. Kerken in Noord-
Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen in de maand Maart:
G. K. Kralingen f 60.—; id. Bestum f 10.—; id. Emmen Compasum f 10.—; id. Meeuwen f 5.—; id. Bussum f 20.—; id. Loozessens c.a. f 2.50; id. coll. Nijemirdum f 24.954; id. coll. Veen f 4.—; id. coll. Almkerk f 32.464; id. coll. Andel f 8.46; id. coll. Dussen f 10.82; id. coll. Giessen-Rijswijk f 8.—; id. coll. Meeuwen f 3.50; id. coll. Nieuwendijk f 45.264; id. coll. Sleewijk f 26.474; id. coll. Waardhuizen f 9.03; id. coll. Werkendam f 32.75; id. coll. Voorschoten f 32.57; gev. in de briefbus bij: Dr. Akkerhuis, Maassluis f 10.—; D. Sietema, Middelburg f 25.—; W. B. Strengbergen, Zwettluis f 3.—; X. Y. Z. te Katwijk f 25.—; R. Ubbeens, Uithuizerdijk f 2.50; P. A. Vetter, Bergen op Zoom f 25.—; J. v. d. Woude, Amsterdam f 7.50; H. de Bruine, Bellingwolde f 2.50; J. v. Altes, Utrecht f 2.50; C. Leung, Zuidlaren f 2.50; T. Stoof, Groenokum f 1.—; O. Dijkstra, Meppel f 1.—; P. v. d. Kooij, Kooten f 1.—; T. J. de Bon Kam, Den Hult f 4.50; Meij. W. L., Maastricht f 0.50; C. L., id. f 1.—; F. L., id. f 1.—; K. M., id. f 0.50; Meij. P. K., id. f 1.—; G. H., id. f 0.25; Meij. G. H., id. f 0.25; A. L. K., id. f 0.85; A. D., id. f 0.50; N. N., id. f 0.50; Meij. Wed. P. Vellinga, Oosterend (Fr.) f 2.—.
Jaarl. bijdr. of contrib.
Per Postkwintal f 700.35; uit Almelo f 12.50; Sneek f 12.—; Bussum f 28.—; Zevenbergen f 5.—; Almkerk f 14.50; Werkendam f 13.—; Goes f 16.—; Alphen a. d. Rijn en Oudshoorn f 22.—; G. Verburg, Zevenhoven f 9.—; C. F. v. Daalhuizen, Rotterdam f 1.55; S. Smij, Wageningen f 1.50; H. G. Douner, Apeldoorn f 2.50; Schoonhoven f 12.40; Oude Water f 4.37; Munnekeijl en Bultenpost f 7.50; Nieuw f 7.25; Delfshaven f 10.—; nagek. uit Utrecht f 3.50; Franeker f 3.50; Zendingssom. Heinekenzaand f 12.—; id. Urk f 25.—; id. Lisse f 15.—; id. Munnekeijl f 10.—; id. Nieuw f 10.—; id. Axel f 25.—; id. Almkerk f 83.—; coll. Knapenverg. Zevenbergen f 1424.

Buizen.
Zendingssom G. V., Andel f 24.—; buize Jonged. Vereen. Almkerk f 6.—; buize B. Koekkoek Gz., id. f 2.30.
Met voortdurende aanbeveling.
Namens Deputaten,
L. J. SCHALEKAMP, Penn.
Klundert, April. 1920.

De Gee & Grosheide
Accountants
(Instituutsliden).
Singel 303 Van Oerlestraat 11
Tel. Noord 1233. Tel. Zuid 5881.
Centrum 2981.

BELIJDENIS
UITNEMEND
BOEKGESCHENK:
De Lendenen
Omgord
Bijbelsch Dagboek
door
Ds. J. J. Knap Cz.
Tweede Druk
In stempelhand f 10.50

UITGAVE VAN
J. H. KOK - KAMPEN

DE HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS OP DE LAGERE SCHOOL.

Zooeven verscheen in de Serie „Voor Onderwijs en Opvoeding“, Uitgave van het Gereformeerde Schoolverband, No. 17, DE HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS OP DE LAGERE SCHOOL, door G. MEIMA. Prijs f 0.65. Verkrijgbaar bij de N.V. Drukkerij De Standaard, N.Z. Voorburgwal 58—60, Amsterdam.

Fa. G. J. DE BOER UTRECHT. Voorstraat 43-49

MANUFACTUREN EN GROS
- PARTIJSOEDEREN -
SPECIALITEIT IN
Vitrages, Allovernets, Windowblinds,
AFGEPASTE GORDIJNEN
Waschechte Tafelkleeden etc. etc.
Scherp concurrerend adres.
RIJZIGERSBEZOEK OP AANVRAAG.

Kerkorgelfabriek N. A. VAN DEN BERG Dir. W. TE GUSSINKLO Jr. AALDEN.

Fabriek voor machinele vervaardiging van
pijorgels, speciaal pneumatisch systeem.
Stemmen en restaureren bilijk.
Plannen en adviezen kosteloos.

WOON N.V. "PHARUS"
EIGEN HUIS
Commissarissen: Mr. J. A. DE WILDE, 's-Gravenhage; W. DE VLUGT, Amsterdam; Mr. P. J. REYMER, Hilversum; WILH. RICHTERS, 's-Gravenhage; S. BAKKER, Bussum.
Raad van Toezicht: Mr. J. A. DE WILDE, Mr. P. J. REYMER; WILH. RICHTERS.
Directie: J. P. MEYER.
Accountant: B. RICHTERS Bz., Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: J. L. KOK, Rotterdam.
Bankinstelling: ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING.
Een eigenhuisverzekering bij de N.V. "PHARUS" is een besparing van uw huurpennningen ten voordeele van Uzelf of van Uw kinderen. Waarom blijft ge nog steeds huurder van Uw huis, terwijl "PHARUS" U in staat stelt eigenaar te worden?
Actieve vertegenwoordigers genietten hooge provisie. Vraagt inlichtingen bij de Directie.

ZACHT en GEURIG
zijn die eigenschappen van onze tabak, die door al onze clientele op hoogen prijs worden gesteld. Onze prijzen zijn echter in verhouding tot de uitnemende kwaliteit onzer tabakken, uiterst laag. H.H. Winkeliers die hun debiet in tabak willen vergrooten vragen nog heden prijsopgaaf bij de firma
TH. GROENEVELD,
STOOMTABAKSFABRIEK,
SNEEK.

DAMES
VRAAGT ZICHTZENDING.
Aanbevelend,
- A. ZOMER -
- WITTE GOEDEREN -
- KAMPEN -

Strijkklare Verven
voor het gebruik gereed
— in alle kleuren. —
E. H. CORDES. - Groningen
Tel. 1680 en 1568.

H. H. MANUFACTURIERS!
Vragt offerte van:
Handschoenen, Shawls, IJsmutsen, enz.
voor a.s. winterlevering aan
BLOOT'S WOLLENGOEDERENHANDEL - KOUSEN-INDUSTRIE
Oogstgeest—Leiden.
Speciale aanbieding Zomerhandschoenen — Kousen.

BEURTVAART.

HET NIEUWE
Vervoerdocument
voor Binnen-Beurtvaart
met Ontvangbewijs
Overeenkomstig de eischen der Binnenscheepvaartregeling van 4 Febr. 1919 Staatsblad No. 29.
Prijs 1 cent per stuk.
1000 ex. f 9.70 5000 ex. f 44.75
10.000 ex. f 83.— 25000 ex. f 196.25
50.000 ex. f 387.50 100.000 ex. f 770.—
Document op enveloppe per stuk 1 cent.
Losse ontvangbewijzen per stuk 1/2 cent.
Te AMSTERDAM bij:
DRUKKERIJ HOLLAND, N. Z. Voorburgwal 58—60.
Te ROTTERDAM bij:
J. H. DONNER, Ged. Botersloot 128.
Te GRONINGEN bij:
Firma JAN HAAN, Nieuwe Ebbingstraat 28.
Te DORDRECHT bij:
D. J. VAN BRUMMEN, Groenmarkt 12.
Te SNEEK bij:
J. W. BOEIJENGA ZONEN.
Aanvragen voor wederverkoop te richten aan
DRUKKERIJ HOLLAND, Amsterdam.

ONESIFORUS-BANK UTRECHT.

Verstrekt bouwkapitaal tegen zekerheidsstelling aan Kerken, Scholen, Stichtingen.
Geeft uit 4 1/2 % 10-jarige Obligaties in stukken van fl. 1000.—, 500.—, 250.—, 100.—, 50.—.
Inlichtingen verschaft de Directie, N. Gracht 69, Utrecht.

Bij J. H. KOK te KAMPEN
verreken heden
de TWEDE DRUK van:
OUDE
GEWOONTEN
EEN WAARSCHUWEND WOORD
OVER ONKUTSCHE VERKEEREN
DOOR
Ds. H. W. LAMAN
Pred. te Assen
Prijs 10.85
Bij getallen voor verspreiding: bij 10 ex. f 25 ct., bij 25 ex. f 22 1/2 ct., bij 50 ex. f 20 ct., en bij 100 of meer ex. f 17 1/2 ct.

Heeren & Dames
- Kleermakerij -
- Bontwerken. -
VAN DER LINDEN
Leeuwarden - Tel. 581

H. H. MANUFACTURIERS!
Vragt offerte van:
Handschoenen, Shawls, IJsmutsen, enz.
voor a.s. winterlevering aan
BLOOT'S WOLLENGOEDERENHANDEL - KOUSEN-INDUSTRIE
Oogstgeest—Leiden.
Speciale aanbieding Zomerhandschoenen — Kousen.

BEURTVAART.

HET NIEUWE
Vervoerdocument
voor Binnen-Beurtvaart
met Ontvangbewijs
Overeenkomstig de eischen der Binnenscheepvaartregeling van 4 Febr. 1919 Staatsblad No. 29.
Prijs 1 cent per stuk.
1000 ex. f 9.70 5000 ex. f 44.75
10.000 ex. f 83.— 25000 ex. f 196.25
50.000 ex. f 387.50 100.000 ex. f 770.—
Document op enveloppe per stuk 1 cent.
Losse ontvangbewijzen per stuk 1/2 cent.
Te AMSTERDAM bij:
DRUKKERIJ HOLLAND, N. Z. Voorburgwal 58—60.
Te ROTTERDAM bij:
J. H. DONNER, Ged. Botersloot 128.
Te GRONINGEN bij:
Firma JAN HAAN, Nieuwe Ebbingstraat 28.
Te DORDRECHT bij:
D. J. VAN BRUMMEN, Groenmarkt 12.
Te SNEEK bij:
J. W. BOEIJENGA ZONEN.
Aanvragen voor wederverkoop te richten aan
DRUKKERIJ HOLLAND, Amsterdam.

Dit blad wordt geregeld des
Bijdragen van medewerkers,
van dit blad betreft, te ad
Advertentie aan de ADMINIS
Insendingen, die later dan
vragen, kunnen voor het aum

Van de K

L.

En met
woorden b
maande he
behouden
slacht.

Tot dusver lieten we de
anderingen, die op Kerke
zijn, glijpen, zonder voor
komstige wijzigingen die
in te gaan. Wel kon ree
dat de huidige toestanden
althans geen blijvend kara
de in aantocht zijnde w
nog te weinig doorgedro
het oog op het heden, r
kenen. Eerst drong ons
heid, om in ons beto
bestaanden toestand te
gelijk hij zich naar o
diende, hierbij alleen r
klaarlijk zich aandienend
getreden wijzigingen. Th
nen we hierbij niet lang
en dient opzettelijk nag
gevens de huidige toesti
op de toekomst biedt, o
zal zijn, om het eenig
bijster te geraken. Te m
nader onderzoek onderw
van meet af van allen kant
Invloeden merkbaar wen
bijna stellige zekerheid o
aan den vooravond van e
ring op Kerkelijk terrein
op eigen terrein zeer gewij
ernste teischen zal kun
minder mag hierover he
dat 't feit er eenmaal i
Kerkelijk leven, gelijk he
op alle manier met verv
gen in aanraking komt,
door beheerscht wordt,
schend op lowerkt. Staans
avond van een alrijdigen
politiek gebied, is 't daaro
belang, dat we klaar en
strekking van wat op dit
is, en niet rusten eer het
lijke antwoord gevonden
welke richting aan het Ke
band hiernede aan het se
geven zijn, om bij de st
nationale leven, die st
wachten zijn, voorzover
rechte spoor voortschre
te worden afgedrongen,
het zuivere pad nog te
steeds klaarder te m
Voor den toestand wa
oogenblik feitelijk verke
geen meerdere klaarheid,
waren in te slaan, om zi
blikkelijke verlegenheid
deze reeds betreden, en
men hierbij, dat men zie
nog voor kort ondenkbaar
u maar hoe de Socialiste
er eigener beweging tot
voor de gekersterde vo
niet de publieke kas besch
Dit echter zijn voorbijga
heden, die bij de eerste be
zicht daartoe bieden, weer
daan. Vooral voor wat Du
mag hierbij geen oogenblik
dat de nood der verlegen
gestegen was, en dat me
grote Roomsche bevolki
en Westen van Duitschla
seling kon laten dwing
gewijzigde toestanden, v
de geldelijke verhoudinge
gaan. Ieder gevoelt, dat
blijven zal gelijk het zich
blik geschikt heeft. Dit
anders dan onvermijdbare
en eerst de toekomst zal
waar het pad ligt, dat du
nen of althans moeten be
Gehoele nieuw ontsta
brengen gemeenlijk in
zekere verwarring van de o
dingen met zich. Met a
Pinksterdag en de daarop
bij de stichting der eer
te Jerusalem. In geen e
bij die machtige gebeur
dat 't ontbrak aan goedwi
snaalde aan heilige beziell
gezegd, dat de Kerk van
nummer een heerlijker b
baard heeft van zoo door
als juist in de eerste di
storting van den Heiligen
valt niet te betwisten, dat
vaste en noodzakelijke
dat er voor het uitwe
sche verhoudingen intrade